

TAMPEREEN UIMARANTOJEN KOHDEKORTIT

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Rakennettu ympäristö, hortonomi (AMK)
Kevät 2023
Hanna Savolainen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Tampereen uimarantojen kohdekortit uimarantojen kunnossapidon käyttöön. Tilaajalla oli tarve saada uimarannoista kohdekortit auttamaan työn suunnittelua, työntekijöiden perehdytystä ja jatkokäyttöä varten. Tutkimustyössä perehdyin uimarantojen kunnossapidon laatuvaatimukseen ja siihen, toteutuvatko kunnossapidossa lainsäädännön vaatimukset. Työn tilaajana toimi Tampereen Infra Oy.

Tämä opinnäytetyö oli toiminnallinen. Tilaajalta saadusta aineistosta poimittiin olennaiset tiedot kohdekortteihin ja lisäksi tehtiin paljon kohdekäyntejä uimarannoille. Tutkimustyössä vertailtiin Tampereella käytössä olevien seudullisen tuotteistuksen tehtäväkortteja uuden RAMS-luokituksen myötä tulleisiin kunnossapidon laatuvaatimuksiin. Näitä peilattiin varsinaiseen kunnossapitotyöhön. Lainsäädännön vaatimusten toteutumista selvitettiin terveys- ja turvallisuusviranomaisen ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) kanssa.

Työn tuloksena saatiin luotua kohdekortit 32 uimarannalle. Kohdekorteista selviää uimarannan sijaintitiedot, kunnossapitotyöt sekä oleelliset pinta-alat. Valokuvat ja karttakuvat auttavat hahmottamaan kohteen vielä paremmin. Korttien lisäksi saatiin selville kunnossapidon nykyiset laatuvaatimukset, joita verrattiin todelliseen kunnossapitotyöhön Tampereella. Lainsäädännön vaatimuksia peilattiin tilaajalta saatuun aineistoon ja uimarantojen toteutuneeseen kunnossapitoon. Tuloksena todettiin, että uimarantojen kunnossapito on melko hyvin Viherympäristöliiton asettamien laatuvaatimusten tasolla ja lainsäädännön vaatimukset toteutuvat Tampereella.

THE ABSTRACT

The aim of this thesis was to design and execute maintenance instruction cards for the swimming locations in Tampere. The commissioner of the thesis was Tampereen Infra Oy. The cards are used in instructing the new employees to the maintenance of the swimming locations and to ease the coordination and supervision of the work. The research topic of the thesis was to explore the standard quality demands for the water in swimming places and to evaluate to what extent these are achieved in the locations maintained by Tampereen Infra Oy.

This thesis was practice-based. The commissioner has a database from which the required data for the maintenance instruction cards was collected. In addition, the locations were visited in order to collect more information. In the practical part of this thesis, the demands of RAMS-classification were compared to the instruction cards for the outdoor maintenance in Tampere region and to the actual maintenance work in practice. The demands that are regulated by law, were evaluated together with human health officials and with Finnish safety and chemical agency (TUKES).

As a result of the thesis, the maintenance instruction cards for 32 locations were created. The cards include maps, pictures, location, maintenance instructions and area size information for all the locations. In addition, this thesis describes the general demands and the demands of the law for the maintenance and compares them to the maintenance practices in Tampere. The conclusion of this comparison is that these demands are rather well achieved in Tampere, and all the requirements by law are fulfilled.

Keywords Swimming water quality, maintenance of swimming places,
Pages 30 pages and appendices 3 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Uimarannat.....	2
2.1	Yleisen uimarannan ja yleisen uimapaikan määrittely	2
2.2	Uimarantojen kunnossapidon laatuvaatimukset.....	3
2.2.1	Puhtaanapito	4
2.2.2	Kasvillisuudenhoito	6
2.2.3	Rakenteet	7
2.2.4	Opasteet.....	9
2.2.5	Tarkastukset	10
2.3	Uimarantoja koskevat lait ja asetukset.....	11
3	Opinnäytetyön tilaaja	17
3.1	Tampereen uimarannat	18
3.2	Tampereen uimarantojen kunnossapidon laatuvaatimukset.....	20
3.3	Uimarantojen kunnossapito Tampereella	21
3.4	Lainsäädännön toteutuminen Tampereen uimarannoilla.....	22
4	Opinnäytetyöprosessi.....	24
5	Opinnäytetyön tulokset.....	27
5.1	Tampereen uimarantojen kohdekortit	28
5.2	Opinnäytetyön tulosten analysointi	29
6	Johtopäätökset	29
	Lähteet.....	31

Kuvat ja taulukot

Kuva 1. Uimapaikan kalusteita Massunlahdessa Tampereella (Savolainen, 2022).....	8
Kuva 2. Pukukopit Velaatan uimapaikalla Tampereella (Savolainen, 2022).	9
Kuva 3. Uimarannan ilmoitustaulu (Savolainen, 2022).	10
Kuva 4. Uimavesiprofiilin asteikko (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, n.d.).....	14
Kuva 5. Tampereen Infra Oy organisaatiokaavio (Tampereen Infra Oy intranet, 2022).	18
Taulukko 1. Tampereen uimarannat ja uimapaikat.....	19
Taulukko 2. Opinnäytetyöprosessi.....	26

Liitteet

Liite 1	Uimarantojen kohdekorttiesimerkki
---------	-----------------------------------

1 Johdanto

Kotimaan matkailun lisääntyminen korona-aikana on nostanut myös uimarantojen ja -paikkojen käyttöastetta Suomessa. Uimarannoilla ja niiden läheisyydessä vietetään paljon vapaa-aikaa. Tampereella on 32 Tampereen Infra oy:n kunnossapidossa olevaa uimarantaa. Tampereen Infra oy kuuluu Tampereen kaupunkikonserniin ja on Tampereen kaupungin omistama yhtiö.

Tämän työn tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Tampereen Infra oy:lle kohdekohtaiset hoitokortit kaikille Tampereen Infran kunnossapidettävälle uimarannalle ja uimapaikalle. Kohdekorttien sisällöstä selviää uimarannan sijaintitiedot, nurmialueiden pinta-alat ja rantaviivojen pituudet, hoitotoimenpiteet, hoitoluokat, peruspalvelut ja varusteet sekä rantojen erityispiirteet. Korteissa on myös ajantasaiset tiedot jätehuollosta ja uimarannalla olevaan kiinteistöön liittyvät tiedot. Kohdekortit auttavat kunnossapidon työnjohdon työn suunnittelua sekä työntekijöiden perehdytystä. Kohdekortteja voidaan käyttää muokattuna myös Tampereen uimarantojen palveluverkkosuunnitelman osana. Kohdekortteihin on koottu kaikki olennainen tieto kyseisestä uimarannasta ja sen kunnossapidosta. Sähköisessä muodossa olevaa korttia voi tarvittaessa päivittää. Tampereen Infra Oy toimii kohdekorttien tilaajana.

Opinnäytetyössä tutkitaan uimarantoihin liittyviä turvallisuusasioita, kunnossapidon laatuvaatimuksia ja lainsäädännön ohjausta sekä uimarantojen hoitoa Tampereen näkökulmasta. Tutkimuksessa pohdittava kysymys on, toteutuvatko Tampereen Infra oy:n vastuulla olevien uimarantojen ja -paikkojen kunnossapidossa lainsäädännön vaatimukset, ja mitkä ovat nykyiset kunnossapidon laatuvaatimukset. Tämä

opinnäytetyö on toiminnallinen, koska työn sisällön tuottamisessa on ollut mukana muitakin toimijoita lausuntoineen. Työn tilaajalta saatiin paljon aineistoa, jota inventoitiin eli poimittiin esille olennaiset tiedot hoidon ja kyseisen kohteen kannalta. Uimarannoille ja uimapaikoille tehtiin myös paljon kohdekäyntejä.

2 Uimarannat

Kaupunki ylläpitää erilaisia toiminnallisia kohteita ja alueita, joita kutsutaan viherpalveluiksi. Viherpalveluita ovat esimerkiksi leikkipaikat, pelikentät, ulkoilureitit, matonpesupaikat, koirapuistot, venerannat ja uimarannat. Jokamiehen oikeudella uiminen on sallittua yleisellä ja yksityisellä alueella sijaitsevalla uimarannalla, mikäli se ei kuulu kenenkään kotirauhan piiriin (Huttunen ym., 2021, s. 5).

Uimaranta on yleiselle paikalle joko itsellään muodostunut tai rakennettu paikka, jonka kunnossapidosta joku määritelty taho kantaa vastuun. Yleiseen käyttöön soveltuvan uimarannan tulee täyttää varustukseltaan ja turvallisuudeltaan vähimmäisvaatimukset. Jokaisen rannan varustelu ja luonnonolosuhteet ovat niin erilaisia, että niitä ei voida yhdessä määrittää vaan ne muokkautuvat käytön ja ajan mukaan. Turvallisuuden ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä ei voida tinkiä, ja niiden ohjaus tuleekin useista eri laista ja asetuksista. Yleisiä uimarantoja ovat myös leirintäalueisiin ja muihin matkailuyrityksiin liittyvät uimarannat. (Opetusministeriö, 2006, ss. 8–9)

2.1 Yleisen uimarannan ja yleisen uimapaikan määrittely

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto määrittää yleiset uimarannat ja yleiset uimapaikat varustetason laadun ja määrän mukaan. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston määrittämisen mukaan yleisen uimarannan ja yleisen uimapaikan erona on, että yleisellä uimarannalla on luonnonmukainen veteenmenopaikka ja/tai laituri, jäteastia ja käymälä. Yleisellä

uimarannalla sekä yleisellä uimapaikalla on oltava pelastusvälineet, ilmoitustaulu ja opasteet. (Tukes, n.d.)

Terveydensuojelulaki ja sen asetukset puolestaan määrittävät uimarannat ja uimapaidat arvioidun kävijämäärän mukaan. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta eritellään yleiset uimarannat, eli niin sanotut EU-uimarannat ja pienet yleiset uimarannat. Yleisiksi uimarannoiksi ja EU-uimarannoiksi kutsutaan rantoja, joiden arvioitu kävijämäärä uimakaudella on huomattava, kun taas pienemmillä yleisillä uimarannoilla määrä ei ole huomattava. (Asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 354/2008; Asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 177/2008) Asetuksessa aikaisemmin esitetty vähintään 100 uimaria päivässä muutettiin vuonna 2014 muotoon huomattava määrä uimareita päivässä (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta 711/2014). Pienillä yleisillä uimarannoilla vähemmän kuin 100 uimaria päivässä muutettiin muotoon: ”Ei odoteta käyvän huomattavaa määrää uimareita päivässä” (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta 710/2014).

2.2 Uimarantojen kunnossapidon laatuvaatimukset

RAMS 2020 kunnossapitoluokitukseen siirryttäessä Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisu korvaa Viheralueiden hoito VHT '14 -julkaisun. Viheralueiden kunnossapitoluokituksessa (RAMS) uimarannat kuuluvat toimintaviheralueisiin R2. Uimarantojen omistaja kuitenkin päättää kunnossapidon laadusta sekä siitä, milloin RAMS-luokitus otetaan käyttöön. (Viherympäristöliitto ry, 2021) Vaatimuksia uimarantojen kunnossapitoon tulee myös laista ja asetuksista. VHT '14 ja VKT 2021 antavat ohjaavia toimintamalleja hyvästä kunnossapidosta ja asettavat

tavoitteita, mutta eivät velvoita tekemään niiden mukaan. Tässä kappaleessa perehdytään Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun vaatimuksiin nurmikon-, pensaiden- ja puidenhoidon osalta.

Kunnossapidon laadunarviointia tehdään omavalvonnalla ja laatukierroksien yhteydessä tehtyjen tarkastuksien avulla. Laadunarvioinnilla varmistetaan kunnossapidon laatuvaatimusten toteutuminen. Kunnossapitotoimet hoidetaan sopimusten ja kunnossapitoluokan mukaan. Kunnossapitotarvetta arvioidaan jatkuvasti muiden hoitotöiden ohella ja kunnossapitotöihin on tartuttava laatupoikkeaman esiintyessä, mahdollisimman pian. Vaaraa aiheuttavat poikkeamat korjataan välittömästi ja turvallisuuteen vaikuttavat viat merkitään varoittavilla opasteilla viipymättä. Kasvillisuusalueilla hoitotoimenpiteisiin ryhdytään, kun ulkonäköhaittoja alkaa näkyä siisteydessä ja kasvien elinvoimaisuudessa. (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 59–60, 113)

2.2.1 Puhtaanapito

Uimarannoilla puhtaanapidon korkea taso on erityisen tärkeää. Lämpiminä päivinä rannoilla voi viettää aikaansa huomattavan suuri määrä ihmisiä, joten jätettäkin syntyy. Yleisillä uimarannoilla, joissa ihmisiä käy enemmän on korkeampi puhtaanapitoluokka kuin uimapaikoilla, joissa kävijöitä on huomattavasti vähemmän. Ainoastaan uimareiden lukumäärä ei ratkaise, vaan on otettava huomioon muutkin aluetta käyttävät ihmiset. Uimaranta tai -paikka saattaa sijaita suosittuun ulkoilureitin varrella tai sen läheisyydessä voi olla kioski tai kauppa. Puhtaudella on vaikutus alueen viihtyvyyteen ja turvallisuuteen.

Puhtaanapitoluokalla tarkennetaan siisteystasoa niin, että alue pysyy kunnossapitoluokan mukaisessa kunnossa. Kunnossapitoluokan ja yleisilmeen lisäksi pitää tarkastella alueen erityispiirteitä, toimintoja ja tavoitteita. Nämä asiat määrätään esimerkiksi omistajan ja kunnossapitäjän välisessä sopimuksessa. Kunnossapidon tulee

täyttää sopimusten lisäksi toiminnalliset- ja turvallisuusvaatimukset, joita uimarannoille tulee Valviralta ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta. Puhtaanapitoluokitus vaihtelee yleensä talvi- ja kesähoidon välillä. Uimarantojen sijainti, palvelut ja tapahtumat voivat aiheuttaa puhtaanapitoluokituksen ylläpitämistä myös talviaikana. Uimarannoilla puhtaanapidon laadunarviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi laatukierroksilla eri sidosryhmien kanssa. Laadunarviointi on kunnossapidon omavalvonnan, itselle luovutuksen ja laatukierrosten summa, joilla varmistetaan laatuvaatimusten toteutuminen. (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 60, 79)

Laadunarviointina tulee tehdä silmämääräistä tarkastelua alueen yleisestä puhtaudesta, jäteastioiden siisteydestä ja täyttöasteesta sekä rakenteiden ja niiden ympäristön siisteydestä. (Viherympäristöliitto ry., 2021, s. 80) Viheralueiden yleisen työselostuksen (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 80–81) vaatimuksena on:

”Toimintaviheralueet (R2) puhtaanapidettävät alueet ja rakenteet, varusteet sekä kalusteet ovat käyttökunnossa, turvallisia, siistejä ja hygieenisia.”

”Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) puhtaanapidettävillä alueilla ei ole ei ole yleisilmettä häiritseviä kasvijätteitä, kulttuuriroskia, eritteitä tai alueelle kuulumattomia muita aineksia ja esineitä.”

Roskat poistetaan kevät- ja syysiiivouksen yhteydessä. Kasvijätteet kerätään ja hävitetään tai hyödynnetään paikan päällä riippuen alueen laadullisista tavoitteista. Nurmialueiden roskienpoisto tulee tehdä ennen nurmikon leikkausta. Uimarannoilla voi olla erilaisia jäteastioita ja -säiliöitä, joiden tyhjennykseen sisältyy tyhjennyksen lisäksi jätetussin vaihto uuteen, ympärillä olevien roskien poisto sekä jäteastioiden ja -säiliöiden puhdistus. (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 82–83) Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus (Viherympäristöliitto ry., 2021, s. 83) esittää vaatimuksen seuraavasti:

Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) jäteastia ja -säiliö on siisti eikä se poikkea alueen yleisilmeestä. Jäteastiassa ja -säiliössä ei ole töhryjä, tarroja tai muita siihen kuulumattomia asioita. Ympärillä ei ole yleisilmettä häiritsevää kasvillisuusjätettä, kulttuuriroskia, eritteitä tai alueelle kuulumattomia muita aineksia tai esineitä.

Vieraslajien torjunta uimarannoilla on erityisen tärkeää. Varsinkin Kurtturuusu leviää helposti vesiteitse. Haitallisten vieraslajien poistaminen, kasvijätteen käsittely ja kuljettaminen tarkastetaan silmämääräisesti sekä hoitokäyntien yhteydessä tulee tarkastaa, ettei kasvit ole levinneet (Viherympäristöliitto ry., 2021, s.179).

2.2.2 Kasvillisuudenhoito

Uimarantojen kasvillisuuden tehtävänä on rajata aluetta, ohjata kulkua ja antaa suojaa. Istutettavien ja paikalleen jätettävien kasvien hoito riippuu uimarannan sijainnista ja luonteesta. (Opetusministeriö, 2006, ss. 39–40) Uimarantojen nurmikko on käyttönurmikkoa, jonka tulee olla elinvoimainen koko kasvukauden ajan. Nurmikon leikkuu aloitetaan keväällä, kun sen pituus on 70–100 millimetriä ja pidetään kasvukauden ajan 40–120 millimetrin pituudessa. Leikkuujäljen tulee olla huolellista ja tasaista, eikä nurmialueelle saa jäädä leikkuujätettä. Mahdolliset kulumakohdat, mikäli ne ovat yli 1 neliömetrin kokoisia, paikataan kevätkunnostuksen yhteydessä. (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 117, 119, 121)

Pensasistutuksille tehdään vuosittainen hoitoleikkaus ja kuolleet oksat poistetaan, mikäli ne haittaavat yleisilmettä tai aiheuttavat vaaraa. Pensasistutuksen tulee kuitenkin olla yhtenäinen ja elinvoimainen. (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 138–139) Uimarannoilla olevien puiden elinvoimaisuutta ja turvallisuutta tulee tarkkailla silmämääräisesti. Monesti uimaranta rajautuu metsään ja rajapinnassa voidaan tehdä pienpuiden- ja vesakonpoistoa. Pienpuiden- ja vesakonpoistot tehdään metsätyypin laatuvaatimusten ja kunnossapitosopimusten mukaan. Istutetut puut hoidetaan

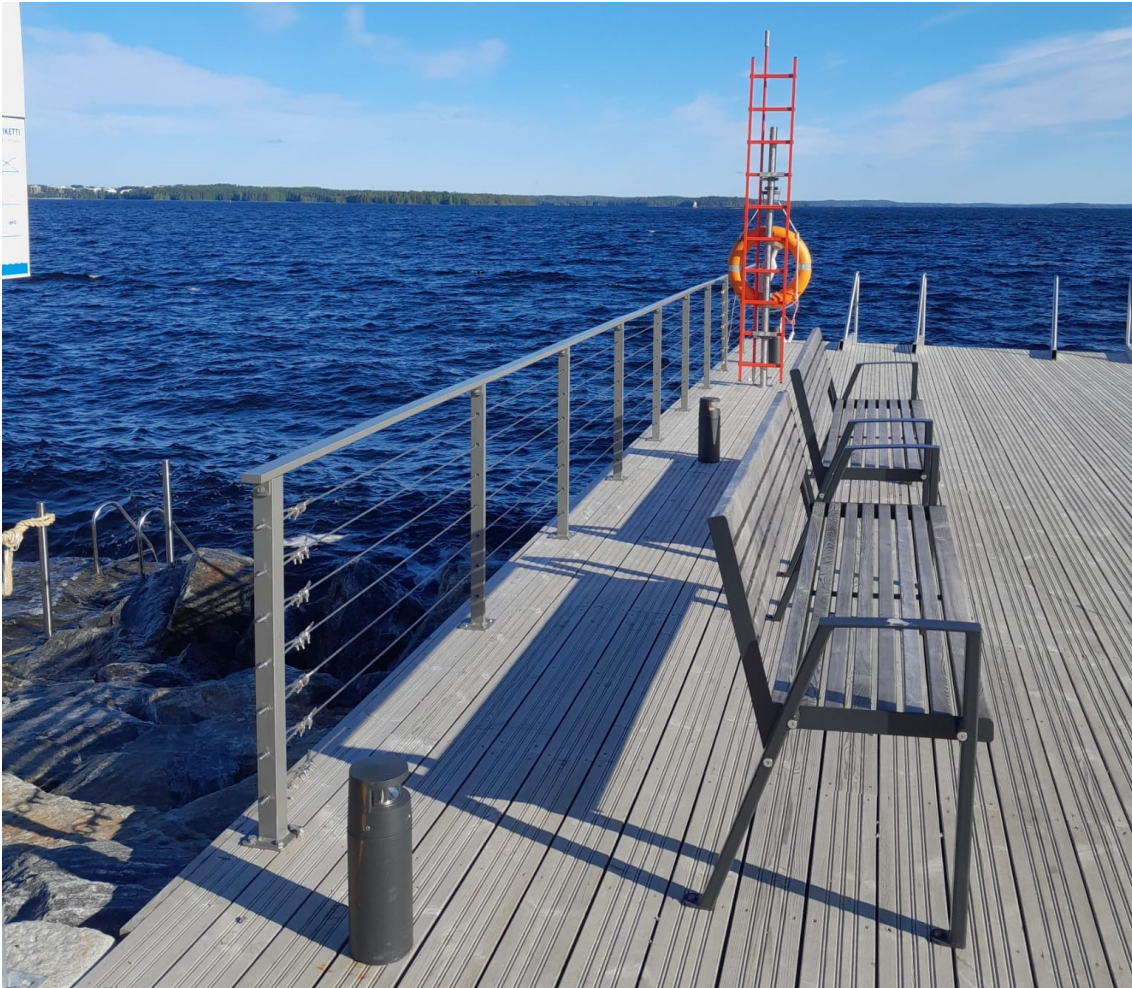
Viheralueiden kunnossapidon yleisen työselostuksen vaatimusten mukaan, jos niitä uimarannalla on. (Viherympäristöliitto ry., ss. 146, 177)

2.2.3 Rakenteet

Uimarantojen kalusteita (Kuva 1) ovat esimerkiksi laiturit, hyppytornit, pukusuojat (Kuva 2), ilmoitustaulut, telineet, penkit, pöydät ja leikkivälineet. Edellä mainittujen lisäksi rannoilla voi olla myös esimerkiksi yrittäjien ja muiden toimijoiden rakenteita, joiden kunnossapitovastuut tulee sopia aina erikseen. Kalusteiden ja varusteiden on oltava käyttökunnossa ja täytettävä toiminnalliset- ja turvallisuusvaatimukset.

Kalusteiden ja varusteiden toiminnassa havaitut poikkeamat tulee korjata mahdollisimman pian ja vaaraa aiheuttavat viat tulee korjata viipymättä tai sulkea kohde selkeillä opasteilla. Uimarannoilla noudatetaan rakenteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidossa turvallisuusasiakirjan ohjeita, mikäli sellainen on ja raportoidaan kaikki viat omistajalla ja/tai tilaajalle. (Viherympäristöliitto ry., ss.88–89)

Kuva 1. Uimapaikan kalusteita Massunlahdessa Tampereella (Savolainen, 2022).

Kuva 2. Pukukopit Velaatan uimapaikalla Tampereella (Savolainen, 22022).

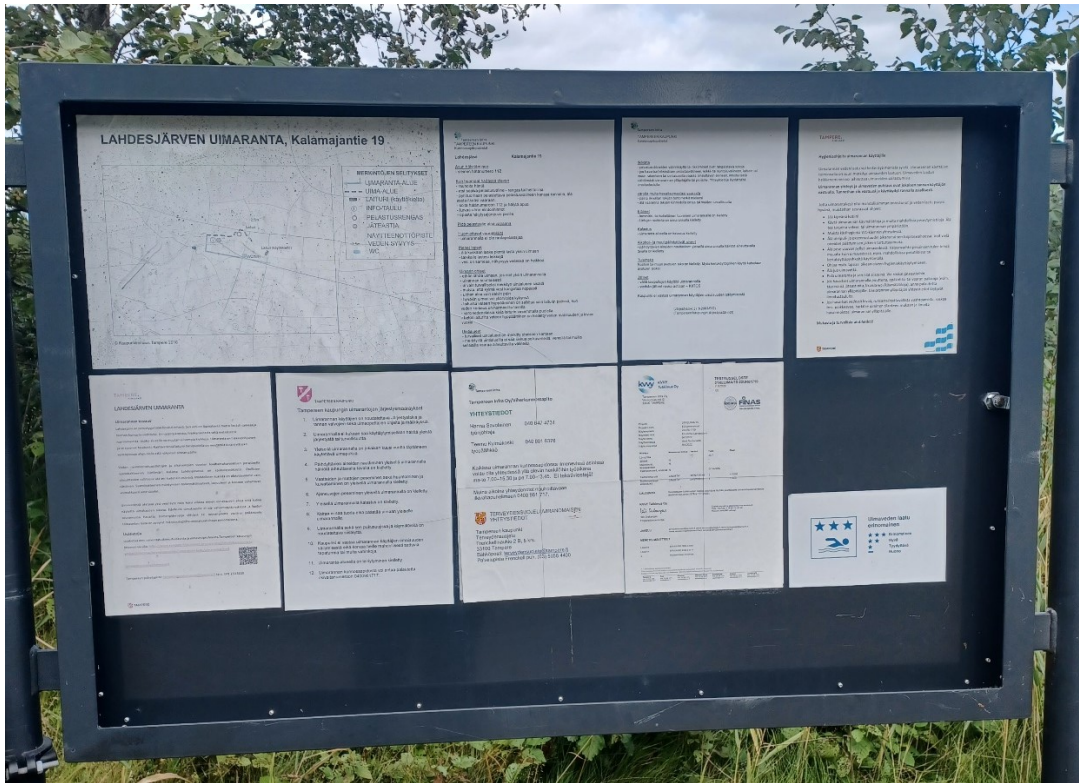

2.2.4 Opasteet

Uimarannan varusteisiin kuuluvat ajantasaiset opasteet ja varoituskyltit.

Ilmoitustaululla (Kuva 3) on uimarannan osoite ja sijaintitiedot, sekä ylläpitäjän yhteystiedot ja ohjeet ja yhteystiedot turvallisuuteen vaikuttavien asioiden ilmoittamista varten. Ilmoitustaululta tulee löytyä ohjeet avun hälyttämistä varten ja tieto uimarannan rantavalvonnasta. Uimarannan äkkisyvästä pohjasta tai muista vaaraa aiheuttavista asioista tulee kertoa hyvin selkeästi. (Tukes, 2020)

Kuva 3. Uimarannan ilmoitustaulu (Savolainen, 2022).

Uimarantojen ilmoitustaulut ja opasteet ovat sijoiteltu joko rakennusten seinille tai irrallisina tauluina ranta-alueelle. Erilaisia varoitus- ja kieltokylttejä voi olla esimerkiksi laitureiden yhteydessä tai rannan tuntumassa. Yleensä lähellä sitä paikkaa, jossa varoitettava asia on. Uimarannalle johtavan tien risteyksessä tulee olla opasteviitta, jonka tarkoituksena on varmistaa uimarannalla perille löytäminen lähietäisyydestä.

2.2.5 Tarkastukset

Uimapaikan tarkastukset tehdään kunnossapitäjän toimesta uimakaudella. Uimarannan ominaispiirteet, kävijämäärä ja rakenteiden kunto vaikuttavat tarkastuskierrosten tiheyteen. Säännöllinen tarkastus tulee tehdä uimarannan opasteille ja ilmoitustaululle, pelastus- ja ensiapuvälineille, laitureille, leikki- ja kuntoiluvälineille sekä muille mahdollisille rakennelmille. Laiturin ja hyppypaikkojen

edusta tulisi tarkistaa säännöllisesti naaraamalla tai sukeltamalla. (Tukes, 2020)

Tarkistusten yhteydessä mitataan veden syvyys laiturin hyppytornin kohdalta. Mikäli hyppypaikka on laiturilla, vedenpinnan tasolla, on veden syvyyden oltava vähintään 2 m. Veden syvyyden vaatimus kasvaa, mitä suurempi hyppykorkeus on.

(Viherympäristöliitto ry., 2021, s. 185)

Uimarannoilla olevat leikki- ja liikuntapaikat tarkastetaan kunnossapitäjän tarkastussuunnitelman mukaan. Tarkastuksen tekijällä on omistajan/tilaajan hyväksymä, toimintaan soveltuva ja ajantasainen koulutus. Tarkastussuunnitelman tulee sisältää silmämääräinen tarkastus ja toiminnallinen tarkastus. Silmämääräisessä tarkastuksessa leikki- ja liikuntavälineet käydään läpi huomioiden ulkopuolisia vikoja, kun taas toiminnallisessa tarkastuksessa testataan välineen toimintaa. Tarkastuksista tehdään asiakirja tai vastaava ja käyttäjän turvallisuuden vaarantavista vioista raportoidaan omistajaa tai tilaajaa. (Viherympäristöliitto ry., 2021, ss. 184–185)

2.3 Uimarantoja koskevat lait ja asetukset

Jokaisella kunnalla ja kaupungilla on vastuu yleisten alueidensa kunnossapidosta, niin myös yleisten uimarantojen. Vastuunjako eri viranomaisten kesken saattaa vaihdella kunnittain, mutta usein kunnan viranomainen ja kunnossapitäjä tekevät tiivistä yhteistyötä. Kunnossapitäjä on yleensä kunta, joka saattaa teettää työn aliurakoitsijoilla. Kunnossapidon minimivaatimukset tulevat ohjeista, laista ja asetuksista

Terveydensuojelulain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksilön ja väestön terveyttä ja sulkea pois elinympäristöstä terveyshaittaa aiheuttavat tekijät (Terveydensuojelulaki 763/1994). Kunnossapitoa valvovan viranomaisen tulee järjestää terveydensuojelun ohjausta ja neuvontaa ja laatia valvontasuunnitelma uimarantojen ylläpitävälle taholle ja valvoa, että kunnossapitäjä hoitaa omat velvoitteensa. Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon kyseessä olevan kohteen tarpeet. Uimarantojen kunnossapitäjän

tulee täyttää uimarantojen ylläpitoon, veden laadun seurantaan ja omavalvontaan liittyviä velvoitteita, jotka löytyvät terveydensuojelulain asetuksista (Terveydensuojeluasetus 1280/1994).

Terveydensuojelulain asetuksista tulee kunnossapitäjälle yleisten uimarantojen ylläpitoon, veden laadun seurantaan ja omavalvontaan liittyviä velvoitteita ja vastuita. Kunnan vastuu on suunnitella ja järjestää uimarannan toiminta siten, että se on turvallista eikä vaikuta käyttäjien terveyteen. Terveyshaittaa aiheuttavien riskien tunnistaminen ja mahdollisuuksien mukaan niiden estäminen sekä omavalvonnalla vaikuttavien tekijöiden seuraaminen ovat yleisiä periaatteita. (Terveydensuojeluasetus 1280/1994 2 §) Terveydensuojelun asetus yleisistä periaatteista ovat lähtökohta uimarannan tai uimapaikan ylläpidolle.

Asetus ilmoitusvelvollisuudesta koskee kunnossapitäjää silloin, kun uusi uimaranta otetaan käyttöön. Tämä kirjallinen ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Lisäksi ilmoitus on tehtävä toiminnan olennaisesti muuttuessa, toiminnan päättyessä ja toiminnanharjoittajan vaihtuessa. Uimarantaa koskevat tiedot terveyshaittojen arviointia varten on annettava terveydensuojeluviranomaiselle. (Terveydensuojeluasetus 1280/1994 13 §)

Terveydensuojeluasetus velvoittaa kunnossapitäjän varustamaan yleisten uimarantojen rakennukset, kunnossapitämään ja hoitamaan siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa. Asetus koskee niin kiinteitä uimarantarakennuksia kuin niin sanottuja pukukoppejakin. Lisäksi velvoite koskee rannoille kuuluvia laitureita, rakennelmia ja siirrettäviä vessoja. (Terveydensuojeluasetus 1280/1994 28 §)

Uimarannan vedenlaatua on säännöllisesti valvottava. Valvonta on silmämääräistä ja vesinäyttein todennettua laatua. Terveysviranomaisella on oikeus kieltää käyttämästä

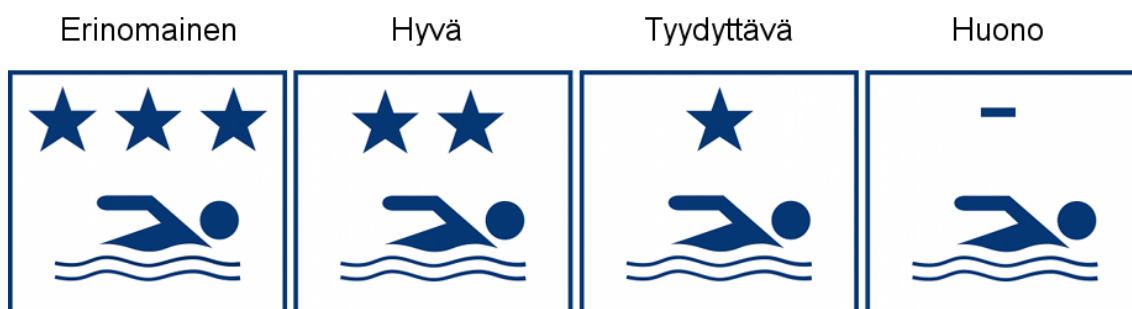
uimarantaa sen tarkoitukseensa, mikäli uimaveden terveydelliset laatuvaatimukset eivät täyty (Terveydensuojeluasetus 1280/1994 29 §).

Tarkempia säädöksiä veden laatuun liittyen annetaan Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 177/2008. Asetuksen muutos: Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 711/2014) ja pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 354/2008. Asetuksen muutos: Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 710/2014). Asetuksissa on eritelty pienet yleiset uimarannat ja EU-rannat. EU-rannoilla on arvioitu käyvän huomattava määrä uimareita uimakaudella, kun taas pienemmillä yleisillä uimarannoilla ei. Asetuksessa aikaisemmin esitetty 100 uimaria päivässä muutettiin muotoon huomattava määrä uimareita päivässä. Näistä terveydensuojelulain nojalla laadituista asetuksista löytyy lainsäädännön määritelmä uimakaudesta (15.6.–31.8.). Lisäksi näistä asetuksista löytyy velvoitteita liittyen uimavesiprofiilin laatimiseen ja tiedottamiseen. Asetuksissa on paljon terveydensuojeluviranomaista koskevia velvoitteita, mutta esim. uimavesiprofiilin laatimiseen ja tiedottamiseen liittyvät velvoitteet koskevat myös ylläpitäjää. Uimaveden laadun valvontaa koskevat velvoitteet on kohdistettu terveydensuojeluviranomaiselle, mutta käytännössä tämä tehdään nykyään usein tiiviissä yhteistyössä uimarannan ylläpitäjän kanssa.

EU-uimarantojen uimavesidirektiivi tuli voimaan vuonna 2006. Uimavesidirektiivissä säädettyjen vaatimusten tarkoituksena on suojella uimareiden terveyttä ja tiedottaa uimavesien laadusta. Uimarannoille on säädetty vähimmäisvaatimukset, mutta jokainen jäsenmaa voi päättää omista säännöistään. (Uimavesidirektiivi 2006/7/EY) EU-uimarantojen uimaveden laadusta laaditaan uimavesiprofiili, joka perustuu pitkäaikaiseen uimaveden laadun seurantaan. Tutkimuksissa otetaan huomioon neljän edellisen vuoden tulokset, joiden perusteella uimarannalle lasketaan vuosittain uimavesiluokka. Uimavesiluokkia on neljä; erinomainen, hyvä, tyydyttävää ja huono.

Uimavesiprofiilin (Kuva 4) tarkoitus on auttaa uimarannan omistajan ja terveysviranomaista uimaveden laadun hallinnassa ja tiedottaa kuntalaisia uimaveden laadusta. Lisäksi uimaveden laadusta tulee raportoida Euroopan komissiolle. Uimavesiprofiilin laatimiseen ja tiedottamiseen liittyvät velvoitteet koskevat myös ylläpitäjää. Uimavesiprofiilin tulee löytyä uimarannan ilmoitustaululta. (Tampereen kaupunki, n.d.)

Kuva 4. Uimavesiprofiilin asteikko (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, n.d.).

Yleisiä uimarantoja koskee myös kuluttajaturvallisuuslaki. Uimaranta ja uimapaikka määritellään kuluttajaturvallisuuslaissa eri tavalla, kuin terveydensuojelulaissa. Kuluttajaturvallisuuslain mukaan uimaranta on uimiseen tarkoitettu kaikille avoin paikka, jonka ylläpitävä taho on määritelty. Uimarannalta löytyvät veteenmenopaikka tai laituri, pelastautumisväline, ilmoitustaulu, tarvittavat opasteet, jäteastia ja käymälä. Uimapaikka on vaatimattomampi, kuin uimaranta ja sieltä tulee löytyä pelastautumisväline, ilmoitustaulu ja opasteet (Tukes, n.d.).

Yleisten uimarantojen ja -uimapaikkojen kunnossapito ja vedenlaadun valvonta ovat kuluttajapalveluita, jotka kuuluvat kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalalle. Uimarannan käyttäjälle tai käyttäjän omaisuudelle ei saa aiheutua vaaraa toiminnanharjoittajan ammattitaidottomuuden tai huolimattomuuden takia. Huolellisuuteen kuuluu myös kaikkien turvallisuuteen liittyvien olennaisten tietojen antaminen kuluttajille, tämä koskee myös maksuttomia palveluja. Uimarannan tulee

olla turvallinen ylläpitävästä tahosta ja uimarannan luokituksesta riippumatta. Ylläpitävä taho voi olla esimerkiksi kunta, seurakunta, yritys tai jokin muu vastaava. Kuluttajaturvallisuuslaki ei koske maanomistajaa, mikäli palvelu ei ole elinkeinotoimintaa. Jokamiehenoikeudella maksutta käytetyn uimarannan maanomistajaa ei kuluttajaturvallisuuslaki koske. Maanomistajan ollessa yhteisö, joka tarjoaa uimarantaa kaikkien käytettäväksi, pidetään sitä lain velvoittamana toimintana. Poikkeuksena ovat yhdistykset, jotka tarjoavat palveluita vain omille jäsenilleen eikä kyseessä ole elinkeinotoiminta. (Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011)

Kuluttajaturvallisuuslaki velvoittaa toiminnanharjoittajalta ajantasaista turvallisuusasiakirjaa, jossa on rantakohtaisesti tunnistettu kyseisen uimarannan tai uima-alueen riskit ja erityispiirteitä. Tunnistettujen vaarojen perusteella arvioidaan rantavalvonnan tarve. Rakenteiden turvallisuutta ja kuntoa tulee seurata ja vaaralliseksi muuttuneet rakenteet tulee poistaa käytöstä. Akuuteista vaaroista ainoastaan ilmoittaminen ilmoitustaululla ei riitä, vaan tieto pitää löytyä kyseisen kohteen välittömästä läheisyydestä. Jos vaarallisen rakenteen käyttö on mahdollista valvonta-ajan ulkopuolella, tulee käyttö estää tehokkaasti. Uimarannoilla myös hyppytornien ja laitureiden vedenalaisia alueita tulee tarkkailla, koska ilkivaltaa esiintyy rannoilla ja veteen voi joutua hyppäävälle henkilölle vaaraksi olevia esineitä. Uimarannoilla ja uima-alueilla olevien Ilmoitus- ja opastetaulujen sisällöistä on tultava ilmi rannan nimi, paikkatiedot, ohjeet avun hälyttämisestä varten, tieto rantavalvonnasta, tieto rannan syvyydestä ja erityisesti vaaroista sekä ylläpitäjätahon yhteystiedot sekä yhteystiedot puutteiden ilmoitusta varten. (Tukes, n.d.)

Vuonna 2022 uudistunut tupakkalaki kieltää tupakoinnin uimarannoilla, jossa kunnan terveys- ja turvallisuusviranomaisen odottama kävijämäärä on huomattavan suuri ja uimarannoilla, joista on tehty terveys- ja turvallisuuslain (763/1994) 13 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen ilmoitus (Valvira, n.d.). Tupakointi on kielletty uimarannoilla myös silloin, vaikka uiminen ei olisi suotavaa esimerkiksi huonon vedenlaadun takia.

Uudistetulla tupakkalailla on tarkoitus suojata ihmisiä passiivisen tupakoinnin haitoilta ja vähentää ympäristön roskaantumista. Tupakointikielto on voimassa uimarannoilla toukokuun alusta syyskuun loppuun. Kiellon myötä uimarantojen ylläpitäjälle on tullut velvoitteita opastukseen ja valvontaan liittyen. Uimarannan ylläpitäjän on merkittävä tupakointikieltoalue mahdollisimman yksiselitteisillä ja helposti alueelle saapuvien ja siellä oleskelevien havaitsemilla opasteilla. Uimarannoilla ei voi olla erikseen osoitettuja tupakointialueita, koska tupakointikielto kattaa koko uimarannan. Kunta voi halutessaan varata tupakointipaikan uimarannan ulkopuolelle tuhkakuppeineen ja roska-astioineen. (Valvira, n.d.)

Tupakointikieltoon liittyvä valvonta on uimarannan haltijan vastuulla ja se toteutuu lähinnä valitusten perusteella, koska uimarannoilla ei ole jatkuvasti henkilökuntaa paikalla. Kunnossapitäjä on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin, mikäli tupakointikieltoa ei noudateta. Uimarantaa kunnossapitävä taho voi poistaa tupakoivan henkilön alueelta ilman voimakeinoja, eli käytännössä keskustellen. Voimakeinoja saa käyttää vain järjestyksenvalvoja tai poliisi. Tupakkalakia huomautuksista huolimatta rikkova henkilö voi saada rikosoikeudellisia seuraamuksia ja on tupakkalain 113 §:n mukaan tuomittava sakkorangaistukseen. (Valvira, n.d.)

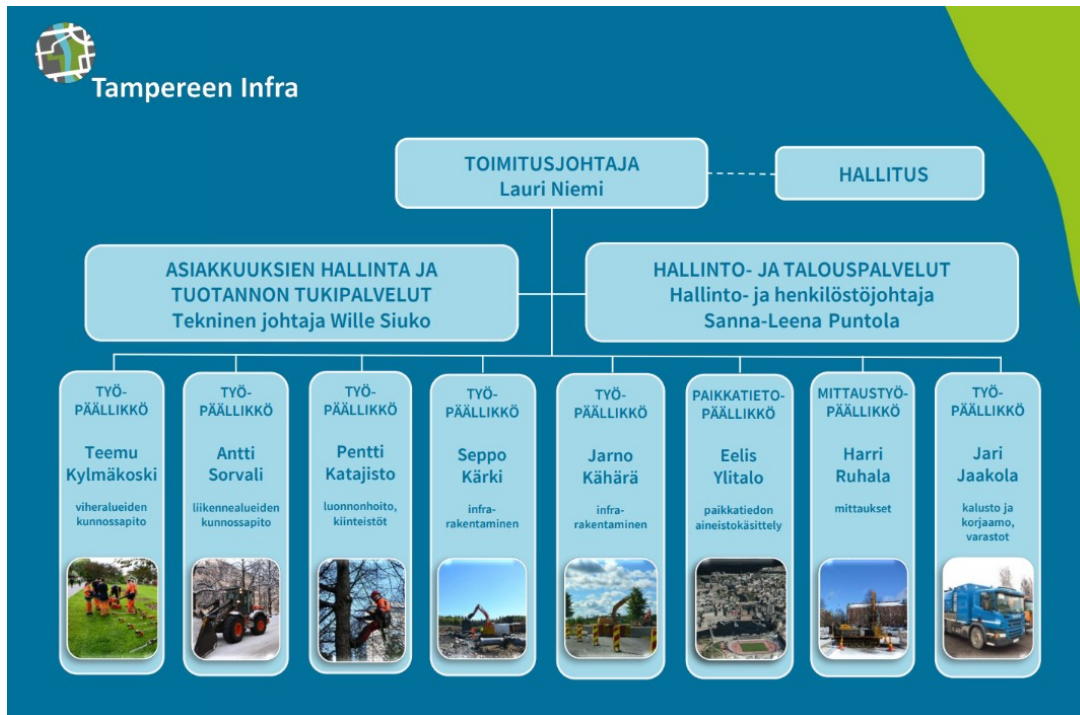
Järjestyslaki (612/2003) on korvannut järjestyssäännöt lokakuussa 2003 kaikilla yleisillä paikoilla, riippumatta siitä kuka paikan omistaa. Järjestyslain tarkoituksena on edistää järjestystä ja turvallisuutta yleisillä paikoilla ja estää vaaratilanteiden syntymisen mahdollisuutta. Laissa kielletään häiritsevä ja turvallisuuden vaarantava käytös, vaarallisten esineiden ja aineiden hallussapito ja käyttäminen sekä koiran omistajalle tai haltijalle osoitettu 14 § koirakurista. (Järjestyslaki 612/2003) Yleisillä uimarannoilla järjestyslain pohjalta on laadittu järjestyssäännöt rannan käyttäjille.

3 Opinnäytetyön tilaaja

Tampereen kaupunki on väkiluvultaan Suomen kolmanneksi suurin kunta. 1.1.2023 väkiluku oli 249 009 henkilöä. (Tilastokeskus, 2023) Tampereen kaupunki sijaitsee Pohjoispuolella olevan Näsijärven ja Eteläpuolella olevan Pyhäjärven välisellä kannaksella. Näsijärven ja Pyhäjärven välillä virtaa Tammerkoski. Tampereen seitsemän naapurikuntaa ovat: Ylöjärvi, Nokia, Pirkkala, Lempäälä, Kangasala, Orivesi ja Ruovesi. (Tampereen kaupunki, 2023)

Opinnäytetyön tilaaja on Tampereen Infra Oy ja tarkemmin viheralueiden kunnossapidon yksikkö, jonka vastuualueelle kuuluvat myös toimintapaikat. Toimintapaikkoja ovat leikki- ja liikuntapaikat, uimarannat ja uimapaikat. Tampereen Infra Oy on pääosin Tampereen kaupungin omistama osakeyhtiö. Vakituisten henkilöstön määrä on lähes 300 ja kausityöntekijöitä yli 100 henkilöä. Tampereen Infra Oy tuottaa yhdyskuntatekniikan kunnossapito-, rakentamis- ja paikkatietopalveluja sekä kalusto- ja korjaamopalveluja Tampereen kaupunkikonsernille, kaupungin liikelaitoksille ja tytäryhtiöille (Kuva 5). Nämä tiedot saatu Tampereen Infra Oy:n sisäisiltä intranet sivuilta. (Tampereen Infra Oy, Tiina Uskalinmäki)

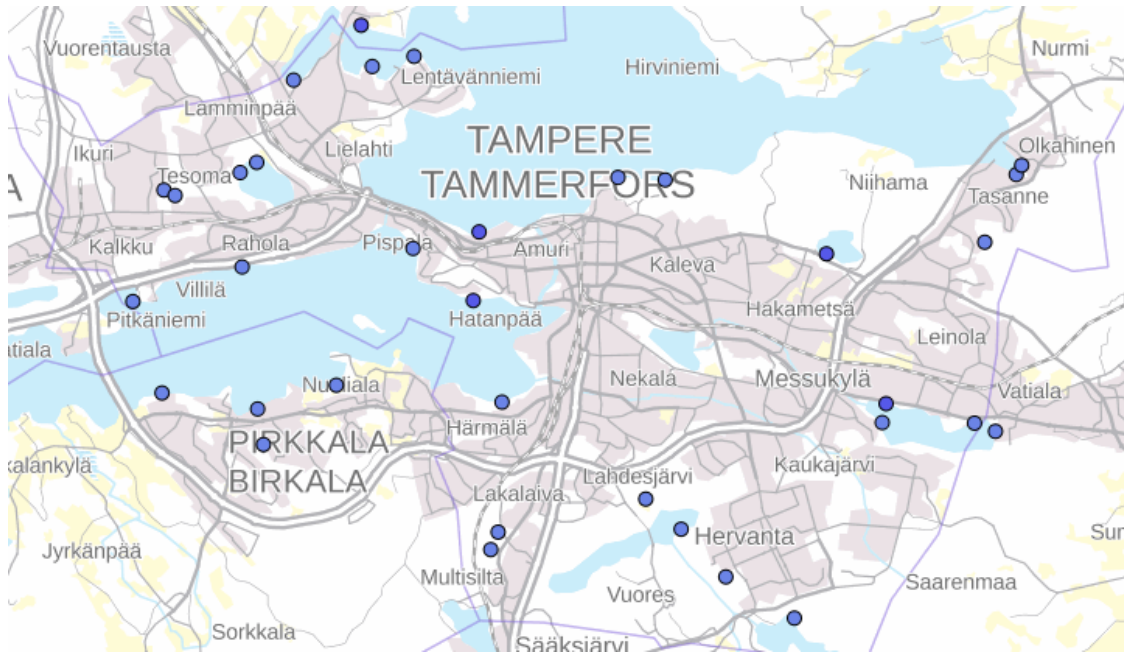
Kuva 5. Tampereen Infra Oy organisaatiokaavio (Tampereen Infra Oy intranet, 2022).

3.1 Tampereen uimarannat

Tampereella olevien uimarantojen verkosto (Kuva 6) on laaja ja rantoja on eri puolilla kuntaa. Tampereella on yleisiä uimarantoja eli niin sanottuja EU-uimarantoja 15 ja pienempiä, yleisiä uimapaikkoja 17 (Taulukko 1) Talviuintimahdollisuus on näistä yhdeksällä uimarannalla ja saunallisia talviuintipaikkoja on neljä. Tampereen kaupungin uimarannat omistaa Tampereen kaupungin liikunnan ja nuorison palveluryhmä.

Kuva 6. Uimarannat ja uimapaikat Tampereella (Karttapalvelu Tampere, 2023).

Taulukko 1. Tampereen uimarannat ja uimapaikat

UIMARANNAT		UIMAPAIKAT	
1	Alasjärvi	1	Halimasjärvi
2	Eliander	2	Kaukajärvi, Saunaranta
3	Hervantajärvi	3	Kaupinoja
4	Kaukajärvi, Riihiniemi	4	Kumpula
5	Kaukajärvi, Uimala	5	Niemi
6	Kämmenniemi	6	Olkahinen
7	Lahdesjärvi	7	Peltolammi, Multisilta
8	Peltolammi, Uimala	8	Rahola
9	Pyynikki	9	Rantaperkiö
10	Rauhaniemi	10	Ryydynpohja
11	Suolijärvi	11	Saarenkärki
12	Suomensaari	12	Särkijärvi
13	Tahmela	13	Tesomajärvi, Ikuri
14	Tesomajärvi, Ristimäki	14	Tohloppi, Epilä
15	Tohloppi, Uusi ranta	15	Velaatta
		16	Viitapohja
		17	Massunlasten

Kolmella uimarannalla on uudenaikainen rakennus ja viidellä uimarannalla on vaatimattomampia vanhoja uimarantarakennuksia. Rakennuksissa on WC ja pukutilat ja lisäksi voi olla kioskitiloja tai työntekijöiden taukotiloja. Rakennukset ovat uimakaudella kaikille käyttäjille avoimina. Rannat, joissa ei ole kiinteää rakennusta on siirrettävät WC:t ja pukukopit. Rakennuksia kunnossapitää Tampereen Tilapalvelut Oy.

3.2 Tampereen uimarantojen kunnossapidon laatuvaatimukset

Tampereella uimarantojen kunnossapidosta vastaa tällä hetkellä Tampereen Infra Oy. Kunnossapitotyön tilaaja on uimarantojen omistaja Tampereen kaupunki, liikunnan ja nuorison palveluryhmä. Tampereen Infra Oy toimintaa ohjaa kunnossapidon palvelusopimus sekä omistajaohjaus. Uimarantoja kunnossapidetään niin sanotulla kokonaispalvelumallilla. Kokonaispalvelumallisopimus tarkoittaa sitä, että tuottaja vastaa laajasti alueen organisoinnista suoraan ja välillisesti sekä toimii lain vaatimusten mukaisesti sovittua korvausta vastaan. Tilaaja määrittää palveluiden laatutason ja toiminnalliset vaatimukset. (Tampere Cloudnc, 2020)

Tampereen uimarantojen kunnossapidon lähtökohtana ovat seudullisen tuotteistuksen tehtäväkortit. Kuntaliitto (2017) selittää tuotteistuksen seuraavasti: ”Tuotteistuksella tarkoitetaan organisaation tai työyksikön tuottamien ja asiakkaan saamien palvelujen 'paketointia', palvelujen tarkempaa määrittelyä, täsmentämistä ja profilointia.” Tuotekorteissa uimarannat kuuluvat erityisalueisiin, joissa alueen kaikki tehtävät on määritelty hoito- ja korjaustoimenpiteiksi. Tuotekorttien (Tampereen seutu, 2018) hoito ja korjaus määritellään seuraavasti:

Hoito on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin käytettävyyteen ja toimivuuteen vaikuttavat olosuhteet. Hoitoa ovat esimerkiksi aeraus ja kadunpesu. Korjaus on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet. Korjausta ovat esimerkiksi laajemmat päällystepaikkaukset ja pensaiden paikkausistutus.

Seudullisen tuotteistuksen tehtäväkorttien lisäksi noudatetaan Viheralueiden hoito VHT '14-julkaisua hoidon laatuvaatimuksia erityisalueiden osalta.

3.3 Uimarantojen kunnossapito Tampereella

Kunnossapitotoimet Tampereen uimarannoilla toteuttaa Tampereen Infra Oy:n viherkunnossapito. Kunnossapitotyötä tekevät eri nimikkeillä olevat henkilöt esimerkiksi puutarhurit ja infrarakentajat. Päivittäistä kunnossapitoa uimarannoilla tehdään kesäkuusta elokuun loppuun. Keliolosuhteiden mukaan arvioidaan uimakauden pituus ja sitä venytetään tarvittaessa.

Yleisillä uimarannoilla työskentelee rantakohtaiset rantasiistijät. Rantasiistijä viettää koko työpäivän samalla uimarannalla. Pienemmillä uimarannoilla työskentelevät kiertävät rantasiistijät, jotka hoitavat useamman uimarannan saman päivän aikana. Pienemmillä uimarannoilla käydään kaksi tai kolme kertaa viikossa säästä ja uimarannan roskaantumisesta riippuen. Turvallisuuteen vaikuttavat viat pyritään korjaamaan tai rajaamaan käytöstä mahdollisimman pian. Lämpiminä päivinä käyttäjiä on paljon, joten myös roskaantumista ilmenee. Muutamilla uimarannoilla likaantumista ja hygieniahaittaa aiheuttavat isot linnut, joiden häätämiseen ei ole löydetty jämerää keinoa.

Nurmialueet leikataan, kun pituus on silmämääräisesti arvioituna liian pitkä. Pensaiden hoitotoimenpiteet ovat alas leikkuu ja epäsiistien oksien poistoa. Puiden kunnosta tehdään paljon silmämääräisiä havaintoja. Arboristit arvioivat riskipuut ja tekevät tarvittavat toimenpiteet.

Puhtaanapidon tehtävät uimarannoilla toteutetaan kunnossapitotyön yhteydessä. Koko ranta-alue siivotaan irtoroskista, eläintenjätöksistä ja ylimääräiset julisteet ja tiedotteet poistetaan rakennusten seiniltä. Puhtaanapidon tarvetta seurataan jatkuvasti. Uimarannoilla olevat wc:t ja pukutilat siivotaan ja pidetään käyttökunnossa.

Uimarannoilla olevista rakennuksista pyritään poistamaan graffitit ja töhryt, joko pesemällä tai päälle maalaamalla. Kalusteiden ja varusteiden graffitien ja töhryjen poistoa tehdään harkiten. Roska-astiat tyhjennetään isompiin jätesäiliöihin päivittäin ja isommat jätesäiliöt tyhjennetään jätehuollon toimesta säännöllisesti.

Uimakautta valmisteleviin töihin kuuluvat uimalaitureiden portaiden huolto ja paikalleen asentaminen, uima-alueen rajaaminen poijuköysillä ja vedenalaisten, isojen kivien merkkkaus uima-alueella. Laitureita ei poisteta talven ajaksi, joten ne tarkastetaan perusteellisesti. Rakennukset ja pukukopit siivotaan. Ennen uimakauden alkua jokaisen uimarannan uima-alue sukellaan ja siivotaan. Uimarantojen laitureiden rakenteiden vedenalaista kuntoa valvotaan vuosittain uimakauden aikana tehtävillä sukelluksilla, vaikka laatuvaatimuksissa ne on kirjattu tehtäväksi ennen uimakautta. Ilmoitustaulujen tiedot, kylttien ja opasteiden kunto ja oikeellisuus tarkistetaan. Uimakauden määrittämistä ja siitä tiedottamista ilmoitustaululla ei ole tehty, mutta tieto löytyy kaupungin internet sivuilta.

Uimarannoilla olevat leikki- ja liikuntapaikat tarkastetaan vaatimusten mukaan. Silmämääräinen tarkastus tehdään ainakin kerran viikossa, uimakaudella jopa päivittäin, jos rannalla on rantatyöntekijä. Tämän lisäksi tehdään toiminnallinen- ja vuositarkastus uimarannoilla oleville leikki- ja liikuntavälineille. Näiden paikkojen tarkastukset noudattavat laatuvaatimusten mukaista aikataulua. Toiminnalliset- ja vuositarkastukset tekevät koulutetut leikkipaikkatarkastajat.

3.4 Lainsäädännön toteutuminen Tampereen uimarannoilla

Terveydensuojelulain vaatimaa omavalvontaa uimaveden laadusta tehdään yleisillä uimarannoilla päivittäin ja yleisillä uimapakoilla viikoittain. Silmämääräiset havainnot uimaveden laadusta, levätilanteesta ja lämpötilasta päivitetään olosuhdepalveluun. Tampereella on käytössä kaikille avoin olosuhdepalvelu ”Sometec”, josta voi tarkistaa

kohdekohtaisen tiedon helposti internet-sivuilta. Sinileväesiintymistä tiedotetaan myös käyttäjiä uimarannalla.

Uimavesien vesinäytteet otetaan terveydensuojeluviranomainen laatiman vesinäytekalenterin mukaan. Vesinäyttein tutkitaan ulosteperäisten bakteerien pitoisuuksia. Tulokset laitetaan esille uimarannan ilmoitustaululle. Uimavesinäytteistä ilmenevissä poikkeamissa tiedotetaan rannan käyttäjien lisäksi myös terveydensuojeluviranomaisia ja otetaan uusi näyte.

Kuluttajaturvallisuuslaki (Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011) toteutuu, koska uimarannoille on määritelty ylläpitäjä ja uimarannoilta löytyvät kuluttajaturvallisuuslain vaatimat pelastautumisvälineet, joko pelastusrenkas ja heittoliina ja/tai pelastuslautta, opasteet, ilmoitustaulu, jäteastia, kiinteä tai siirrettävä WC ja veteenmenopaikka. Rakenteet, rakennukset ja ulkoalueet kunnossapidetään niin, ettei niistä aiheudu vaaraa käyttäjille. Kunnossapitotyön yhteydessä tehdään jatkuvaa silmämääräistä havainnointia ja dokumentoidaan epäkohdat valokuvaamalla. Tampereen Infra Oy:llä on kuluttajaturvallisuuslain velvoittama turvallisuusasiakirja uimarannoista ja sitä päivitetään tarpeen vaatiessa.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ylitarkastaja Anne Hiltusen (sähköpostikeskustelu, 17.4.2023) mukaan Tukes tekee valvontaa uimarannoille riskiperusteisesti kohdennettua. Uimarannat ovat kuolemantapauksilla mitattuna korkeariskisin kuluttajapalvelu. Tukes opastaa palveluntarjoajia yleisten uimarantojen turvallisuudessa, auttaa ja neuvoo vaarojen tunnistamisessa, vaaroista tiedottamisessa, rantavalvonnan järjestämistarpeen arvioinnissa. Yksi iso tehtävä on uimarannoilla tapahtuvien onnettomuuksien selvittäminen ja niistä oppiminen.

Vedenlaadun valvonta ja siitä tiedottaminen ovat myös kuluttajapalveluita, jotka toteutuvat Tampereen uimarannoilla. Olennaisia tietoja annetaan kuluttajalle rikkoutuneista varusteista ja kalusteista sekä uimaveden laadun heikkenemisestä.

Tieto annetaan esimerkiksi varoituskyltein ja tiedottein sekä kohde voidaan eristää huomionauhoin ja aidoin. Toisinaan uimarannoilla esiintyvä ilkivalta ja järjestyksellään rikkomisen aiheuttaa ylimääräisiä käyntejä uimarannoilla. Tampereella on palautepalvelu, jonka kautta voi ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja epäkohdista, myös virka-ajan ulkopuolella. Ilmoitustaululla on yhteystiedot suoraan kunnossapidon työnjohtajalle. Palautteisiin reagoidaan viikon sisään, elleivät ne ole kiireellisiä.

Tupakointikielto yleisillä uimarannoilla tuli voimaan vuonna 2022 alkaen. Yleisiltä uimarannoilta, joissa oli tupakointipaikkoja tai tuhkakuppeja, ne poistettiin. Uimarannoille ei tuotu vielä tupakointikieltotauluja, mutta rantasiistijät puuttuivat tupakointiin keskustelemalla, mikäli he huomasivat lain rikkomista. Järjestyslakia ja koirakuria on toisinaan vaikea valvoa, kun kyseessä on kaikille avoin ja usein syrjäinenkin paikka. Uimarannoilla leirytyviä ja koiria uittavia ihmisiä puhutellaan heti paikan päällä.

Terveydensuojeluviranomaisen Paula Saxholmin (henkilökohtainen tiedonanto, 30.3.2023) mukaan terveydensuojeluviranomaiset valvovat tarkastuksillaan, että velvoitteet hoidetaan ja tarvittaessa puutteisiin tartuttaisiin määräyksin. Monet asiat tehdään ylläpitäjän (eli yleensä kunnan) ja viranomaisen välisenä yhteistyönä, jolloin asioita lienee helpompi viedä eteenpäin. Terveydensuojeluviranomaisen toimintaa ohjataan valtakunnallisesti Valviran toimesta. Tarkastuksille on annettu mm. valtakunnallinen tarkastustiheys ja valvonnan tuloksista raportoidaan eteenpäin aluehallintovirastolle ja Valviralle. Aktiivisella ja säännöllisellä valvonnalla siis varmistetaan vastuun toteutuminen.

4 Opinnäytetyöprosessi

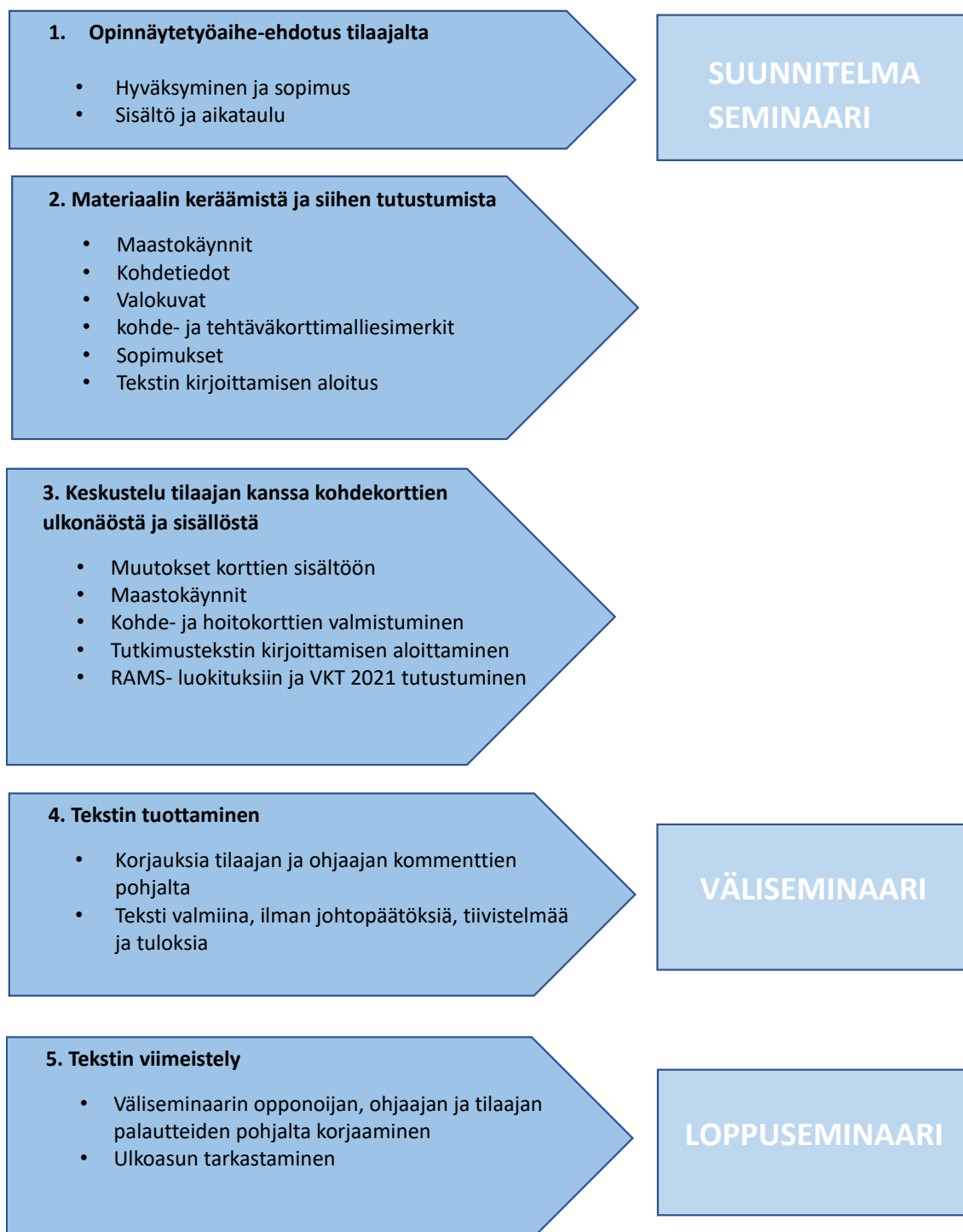
Sain syksyllä 2021 tilaajan edustajalta toimeksiantona tehdä uimarannoille kohde- ja hoitokortit opinnäytetyöni osana. Sovimme, että tilaajan edustaja Tea Leppänen on

toinen työn ohjaajistani lehtori Hannu Äystön lisäksi. Yhteinen aloituspalaveri pidettiin marraskuussa 2021. Kävimme palaverissa läpi tutkimuksen ja kohdekorttien sisältöä. Sain tilaajalta malliksi muihin kohteisiin tehtyjä kohdekortteja, uimarantoihin liittyviä tiedostoja, turvallisuusasiakirjan ja muuta uimarantoihin liittyvää materiaalia. Toinen palaveri pidettiin Hannu Äystön kanssa joulukuussa 2020 ja siinä tarkensimme tutkimuksen sisältöä, tutkimuskysymyksiä ja opinnäytetyöprosessia (Taulukko 2). Rajasimme aihetta uimarantojen turvallisuuteen ja kunnossapidon laatuvaatimuksiin. Tämän jälkeen tein alustavan sisällysluettelon.

Sen jälkeen opinnäytetyön tekemiseen tuli pitkä tauko eikä suunnitteluseminaarissa laadittu alustava aikataulu pitänyt. Kesän 2022 aikana tein paljon kohdekäyntejä, keräsin tietoa ja otin valokuvia. Kohdekorttien varsinainen tekeminen alkoi syksyllä 2022. Aluksi korttien tekemiseen oli tarkoitus käyttää InDesign -ohjelmaa ja sain siihen vähän koulutustakin. En kuitenkaan hankkinut ohjelmaa itselleni, joten vaihdoin ohjelman PowerPointiin. Korttien suunnittelu ja toteutusvaiheessa lähetin ehdotuksia tilaajalle ja tein sisältöön korjauksia palautteiden pohjalta. Sain välivaiheissa erittäin hyviä neuvoja ja huomioita työn tilaajalta. Kortit valmistuivat maaliskuussa 2023.

Tutkimustyötä varten sain käyttööni muun materiaalin lisäksi Kuopion Viherpalveluohjelman, VHT'14 ja VKT 2020 -julkaisut. Maaliskuussa 2023 pääsin Tampereen Infran järjestämään RAMS koulutukseen, jossa sain paljon uutta tietoa hoitoluokitusten muuttumisesta. Huhtikuun alussa 2023 aloin kirjoittamaan tutkimusta. Olin silloin yhteydessä Tukesin ja Terveystieteiden edustajiin, jotta saisin Tampereen Infran ulkopuolista näkemystä työhöni. Opinnäytetyöhöni tuli paljon näkemystä työskennellessäni uimarantojen parissa Tampereen Infra Oy:llä.

Taulukko 2. Opinnäytetyöprosessi

5 Opinnäytetyön tulokset

Opinnäytetyön tuloksena saatiin luotua tilaajan vaatimusten mukainen kohde- ja hoitokortisto Tampereen uimarannoista. Kohdekorteissa koottiin yhteen paikkaan kaikki olennainen tieto kunnossapidon kannalta. Korttien ulkonäkö sopii hyvin käytettäväksi palveluverkkosuunnitelmaan. Kortit ovat selkeitä ja antavat hyvän yleiskuvan kohteista.

Tutkimustyössä tarkasteltiin ja selvitettiin, toteutuuko Tampereen Infran vastuulla olevien uimarantojen kunnossapidossa lainsäädännön vaatimukset ja mitkä ovat kunnossapidon laatuvaatimukset. Selvitettyä aineistoa peilattiin yleisiin uimarantojen laatu- ja lainsäädännön vaatimuksiin. Huomattiin, että laatuvaatimukset linkittyvät vahvasti lainsäädännön vaatimuksiin. Tutkimustyön tuloksena todettiin, että uimarantojen kunnossapito on seudullisen tuotteistuksen tehtäväkorttien perusteella viherympäristöliiton asettamien laatuvaatimusten tasolla. Tämä laatutaso saavutetaan myös käytännötyössä.

VHT '14-julkaisu linkittyy vahvasti tuotteistuksen tehtäväkortteihin ja sen vaatimuksena uimarantojen turvallisuuden tarkastaminen ennen uimakauden alkua ei välttämättä aina toteudu. Nuorison suosimia rantoja siivotaan sukeltamalla vasta kesäkuun alussa, kun koulut ovat loppuneet. Joillakin uimarannoilla esiintyvän ilkevallan takia pukutiloja on pidetty lukittuina yöaikaan, vaikka niiden pitäisi olla avoinna jatkuvasti uimakaudella. Vaaraa aiheuttavia rakenteita ei korjata viikonloppuisin ja arkipyhinä välittömästi sekä vaaraa aiheuttamattomien rakenteiden korjaamiseen menee usein yli vuorokausi. Uimarannoilla ei aina toteudu puhtaanapidon osalta VKT 2021-julkaisun vaatimus töhryjen ja tarrojen poistamisesta jäteastioista.

Lainsäädännön vaatimuksista nousivat esiin uimakauden ajallinen määrittäminen ja tupakkalaki. Yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimukset ja valvonta -

asetuksessa (177/2008) uimakausi määritellään 15.6.–31.8. väliseksi ajaksi. Kunnossapidon laatuvaatimuksissa puhutaan vain ”uimarantakaudesta”.

Vuonna 2022 voimaan astuneen Tupakkalain tiedottamiseen ja kieltomerkein puuttumiseen ei aktiivisesti vielä lähdetty saman vuoden uimakaudella. Uimarannoilla olevat tupakointipaikat poistettiin ja työntekijät puuttuivat rikkomuksiin niitä huomattessaan. 2023 alkaen tupakointiekieltomerkit asennettiin yleisille uimarannoille.

5.1 Tampereen uimarantojen kohdekortit

Tampereen uimarantojen kohde- ja hoitokortit tehtiin 15 yleiselle uimarannalle ja 17 yleiselle uimapaikalle, neljälle talviuintisaunalle ja yhdelle saunattomalle talviuintipaikalle. Korttisivuja on yhteensä 89. Yleisten uimarantojen väri on sininen ja uimapaikkojen vihreä. Talviuintisaunat, talviuintipaikka jaleisten uimarantojen yhteydessä olevat talviuintiin tarkoitetut pukusuojat ovat oranssin värisiä.

Jokaista rantaa kohden on 1–3 korttia. Ensimmäisessä kortissa on tiedot sijainnista karttakuvineen, rakennuksen tiedot, rakenteet ja varusteet. Toisessa kortissa on tietoa kunnossapidosta, puhtaanapidosta ja niiden vastuutahoista. Lisäksi on erityisiä huomioita kyseisestä uimarannasta. Kaikissa on valokuva rannasta ja rakennuksista. Rannoilla on usein kahvila- ja ravintolatoimintaa, välineiden vuokrauspalvelua ja uimaopetusta. Korteissa on kaikkien toimijoiden yhteystietojen lisäksi kunnossapidon, rakennusta isännöivän kiinteistömanagerin ja palautekanavien yhteystiedot. Kortteihin on liitetty uimarantojen ilmoitustauluilla oleva uimaranta-aluekartta, johon on merkitty rannan varusteet ja kalusteet, uima-alue, vesinäytteenottoa paikka, leikkialue ja parkkialue.

5.2 Opinnäytetyön tulosten analysointi

Tampereen Infra Oy:n käyttämien seudullisen tuoteistuksen tehtäväkorttien ja VKT 2021 laatuvaatimusten välillä oli jonkun verran eroja. VKT 2021 ottaa jämerästi kantaa uimarantoja koskeviin laatuvaatimuksiin tarkastuksien osalta. Tässä kohdassa on kyse turvallisuuteen liittyvistä asioista, joissa pyydetään noudattamaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin ohjeistusta. Toisaalta VKT 2021 ottaa löysemmin kantaa uimarantojen kunnossapitoon, kuin seudullisen tuoteistuksen hoitokortit.

Pukutilojen lukitukset ilkvallan takia aiheuttavat käyttäjissä paljon harmia. Uimarannat ovat kaikille avoimia paikkoja, joissa tulisi olla käytössä ainakin WC. Ilkvallan määrä ei ole vakio, joten uimarannoillakin voisi harkita vanhojen rakennusten auki pitämistä. Lukituskustannuksissa voisi syntyä säästöä, jos ilkvallaa ei tapahtuisi. Pukutiloja pyritään pitämään avoinna päivisin jo ennen kesäkuun alkua, mikäli on lämpimiä kelejä. Uimarannoilla roska-astioiden graffitien ja töhryjen poistoa tehdään harkiten ja kustannustehokkaasti jos vaikuttaa siltä, että putsaus estäisi uusien töhryjen ilmestymistä.

Uimarantoja pidetään käyttökunnossa virallisenkin uimarantakauden ulkopuolella, koska halutaan palvella mahdollisimman hyvin kuntalaisia. Tämän lisäksi muutamilla rannoilla on talviuintipaikka, joka aiheuttaa ympärivuotista käyttöä. Kunnossapitotyöt tehdään jo hyvissä ajoin ennen uimakauden alkua, jotta turvallisuuden ja terveellisyyden näkökulmastakin kaikki on kunnossa.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Tampereen uimarantojen kohdekortit, jotka toimisivat perehdytysmateriaalina ja helpottaisivat tiedonhakua. Tampereen Infralla on nyt käytössään ajantasaiset kohdekortit uimarannoista ja

uimapaikoista ja niitä voi tarpeen vaatiessa päivittää. Kortit sopivat hyvin tulevan uimarantojen palveluverkkosuunnitelman osaksi, hieman muokattuina.

Tutkimustyössä otin selvää uimarantojen kunnossapidon laatuvaatimuksista ja selvitin toteutuvatko lainsäädännön vaatimukset Tampereella.

Opinnäytetyöni aihe kiinnosti minua ammatillisesti ja sain paljon lisää tietoa, jota pystyn soveltamaan omassa päivätyössäni uimarantojen parissa. Tutkin opinnäytetyössäni uimarantoihin liittyvien lainsäädännön- ja kunnossapidon laatuvaatimusten toteutumista. Huomasin, että lainsäädännön- ja kunnossapidon laatuvaatimukset linkittyvät hyvin vahvasti yhteen ja lainsäädäntö ohjailee voimakkaasti kunnossapitotoimia.

Terveydensuojeluviranomainen Paula Saxholm (sähköpostikeskustelu, 30.3.2023) mainitsee että ainakin heidän valvomien lakien (Terveydensuojelulaki, Sosiaali- ja terveysministeriön asetukset ja tupakkalaki) osalta kunnan vastuu toteutuu melko hyvin. Oman näkemykseni mukaan Tampereella toteutuvat lainsäädännön vaatimukset pääsääntöisesti hyvin. Avoin ja hyvä yhteistyö terveydensuojelun kanssa vaikuttaa työn sujumuuteen ja epäkohtienkin selvittämiseen.

Tampereen uimarannat on lähes kaikilta osin laatuvaatimusten mukaan pidetty kunnossa. Erityisen hyvin on kunnossapidetty rakenteita ja reagoitu korjaustarpeisiin mahdollisimman pian. Jos resursseja olisi enemmän käytettävissä, niin investoitaisiin esimerkiksi rakenteiden uusimiseen enemmän. Uimarantojen sijainti ja suhteellisen pieni määrä kunnossapitavia työntekijöitä aiheuttavat joskus viivästyksiä korjauksiin tai kasvillisuudenhoitoon, mutta käyttäjäturvallisuuteen vaikuttavat tapaukset hoidetaan kyllä nopeasti.

Lähteet

Huttunen, K., Korhonen, J., Pelkonen, J. & Laukkanen, J. (2021). *Viherpalveluohjelma 2021-2030 Kuopio*. Kuopion kaupunki.

<https://www.kuopio.fi/asuminen-ja-ymparisto/rannat-ja-vesialueet/uimarannat/>

Kuntaliitto (2017) *Tuotteistus on määrittelyä, tarkentamista ja kehittämistä*. Haettu

29.4.2023 [Tuotteistus on määrittelyä, tarkentamista ja kehittämistä](https://www.kuntaliitto.fi)

[\(kuntaliitto.fi\)](https://www.kuntaliitto.fi)

Opetusministeriö. (2006). *Uimarantaopas*. Rakennustieto oy.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 177/2008

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080177>

Tampere Cloudnc. (n.d.). *§ 20 Tampereen kaupunki ja Tampereen Infra Oy,*

palvelusopimus yleisten alueiden kunnossapidosta. Haettu 29.4.2023

osoitteesta: [Tampereen kaupunki ja Tampereen Infra Oy, palvelusopimus](https://www.tampere.fi/kaupunki-ja-infra-oy/palvelusopimus-yleisten-alueiden-kunnossapidosta)

[yleisten alueiden kunnossapidosta | Tampere esityslistat ja pöytäkirjat](https://www.tampere.fi/kaupunki-ja-infra-oy/palvelusopimus-yleisten-alueiden-kunnossapidosta)

[\(cloudnc.fi\)](https://www.tampere.fi/kaupunki-ja-infra-oy/palvelusopimus-yleisten-alueiden-kunnossapidosta)

Tampereen kaupunki. (n.d.). *Maantiedettä*. Haettu 28.4.2023 osoitteesta:

<https://www.tampere.fi/tampere-tietoa>

Tampereen kaupunki. (2022) *Uimarantojen veden laatu*.

[https://www.tampere.fi/liikunta/liikuntapaikat/uimaveden-](https://www.tampere.fi/liikunta/liikuntapaikat/uimaveden-laatu/uimarantojen-veden-laatu)

[laatu/uimarantojen-veden-laatu](https://www.tampere.fi/liikunta/liikuntapaikat/uimaveden-laatu/uimarantojen-veden-laatu)

Tampereenseutu. (2018) *Ulkoliikuntapaikkojen ja viheralueiden kunnossapidon*

tuotteistus. Haettu 29.4.2023 osoitteesta [Ulkoliikuntapaikat-2018.pdf](https://www.tampereenseutu.fi/ulkoliikuntapaikat-2018.pdf)

[\(tampereenseutu.fi\)](https://www.tampereenseutu.fi/ulkoliikuntapaikat-2018.pdf)

Terveydensuojeluasetus 1280/1994.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941280>

Terveydensuojelulaki 763/1994.

<https://www.finlex.fi/fi/ajantasa/1994/19940763>

Tilastokeskus. (2032.). *Suurimpien kuntien väkiluku*. Haettu osoitteesta:

[Väestö ja yhteiskunta | Tilastokeskus](https://www.kuopio.fi/asuminen-ja-ymparisto/rannat-ja-vesialueet/uimarannat/us)<https://www.kuopio.fi/asuminen-ja-ymparisto/rannat-ja-vesialueet/uimarannat/us>

Tukes. (n.d.) *Tukesin ohjeistus Uimarantojen turvallisuudesta*. Haettu 21.4.2023

osoitteesta: <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/uinti-ja-muut-vesilajit/uimarannat>

Tukes. (n.d.) *Uimarannat*. Haettu 20.4.2023 osoitteesta:

<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/uinti-ja-muut-vesilajit/uimarannat>

Uimavesidirektiivi 2006/7/EY.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=LEGISSUM%3Aco0018>

Valvira. (n.d.) *Tupakka. Tupakointikiellot ja -rajoitukset*. Haettu 24.4.2023 osoitteesta:

https://www.valvira.fi/tupakka/tupakointikiellot_ja_-rajoitukset

Valvira. (n.d.) *Tupakkalain mukaiset tupakointikiellot yleisötilaisuuksissa, leikkikentillä ja uimarannoilla*. Haettu 24.4.2023 osoitteesta:

https://www.valvira.fi/documents/14444/238478/Tupakointikiellot_yleisotilaisuuudet.pdf/09ec6119-5227-8646-5b6b-e526bd49dea4?t=1651495709463

Viherympäristöliitto ry. (2020). *RAMS 2020 – Päätöksentekijän opas viheralueiden kunnossapitoluokitukseen*. Haettu 15.4.2023 osoitteesta:

https://www.vyl.fi/site/assets/files/3225/vyl_rams_paatoksentekijanopas_valmis.pdf

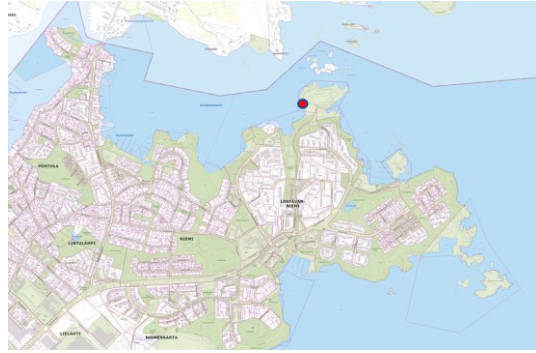
Viherympäristöliitto ry. (2021). *Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021*. Viherympäristöliitto ry.

Viherympäristöliitto ry. (2020). *Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021*. Haettu 24.4.2023 osoitteesta:

<https://www.vyl.fi/ohjeet/viheralueiden-kunnossapidon-yleinen-tyoselostus-vkt-2021/>

SUOMENSAARI

Kohteen nimi	Suomensaaren uimaranta
Sijainti	Suomensaarenkatu 7 33410 Tampere
Luokitus	uimaranta EU
Vesistö	Näsijärvi

Huoltorakennus	rakennusvuosi 1978
Wc	rakennuksessa, vain kesäkäyttö
Juomavesi	kyllä
Lämmitys	ei lämmitystä
Kioskitila	ei kioskitilaa, erillinen kioski- ja sup-vuokrauskontti

Rakenteet ja varusteet	T-laituri, uima portaat 1 kpl
	pelastusrengas ja heittoliina 2 kpl
	penkki irrallinen 1 kpl
	infotaulu suojaamaton, rakennuksen seinällä
Leikkipaikka	ei leikkipaikkaa
Ulkoliikunta	beach volley
Satama tai veneranta	ei satamaa

Kunnossapito	kunnossapitoluokka R2
Nurmialueen pinta-ala	2000 m ²
Hiekkarannan pituus	95 m
Viherhoito	nurmialueiden leikkaus, reuna-alueiden raivaus
Puhtaanapito	Tampereen Infra Oy / rantasiistijä

Jätehuolto kesä	660 l kesä	Pirkanmaan Jätehuolto
Sakokaivo	yhteinen talviuintirakennuksen kanssa	
Tyhjennysväli	660 l sakokaivo	1 vk 1-2krt/v, talvikauden päätteeksi tyhjennyksen hoitaa talviuintiseura

Muita huomioita:
Laituri uusittu 2020
Ovet lukittava ilkvallan takia

Yhteystiedot 2023

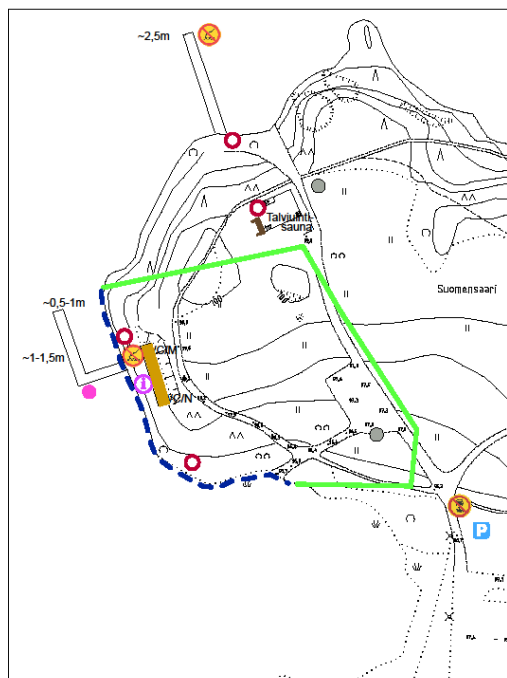
Vikailmoitukset ja
terveydensuojelun
viranomainen

Ulkoalueiden hoito
Tampereen Infra Oy

Rakennusten hoito
Tampereen tilapalvelut

Kiinteistömanageri

Kioski ja sup-
lautavuokraus

SUOMENSAAREN UIMARANTA, Suomensaarenkatu 7

© Kaupunkimittaus Tampere 2016

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- UIMARANTA-ALUE
- - - UIMA-ALUE
- ⓘ INFO-TAULU
- ⊙ PELASTUSRENGAS
- PUKUKOPPI
- ⊘ LIIKENNEMERKKI/
KIELTOMERKKI
- JÄTEASTIA
- NÄYTTEENOTTOPISTE
- ~1-2,5m VEDEN SYVYYS
- P PARKKIALUE
- PENKKI